

OBSAH

ÚVOD	7
1 OSOBNOST ŽÁKA	9
1.1 CHARAKTERISTIKA PSYCHICKÉHO VÝVOJE ŽÁKA A NEJČASTĚJŠÍ PROBLÉMOVÉ CHOVÁNÍ	9
1.2 ŽÁK NA POČÁTKU ŠKOLNÍ DOCHÁZKY	11
1.3 OBDOBÍ MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU	14
1.3.1 Tělesný vývoj a rozvoj motoriky	14
1.3.2 Vývoj poznávacích procesů	15
1.3.3 Emocionální vývoj a sociální vývoj	18
1.3.4 Projevy nejčastějších výchovných obtíží a nežádoucího chování v mladším školním věku	24
1.4 DOSPÍVÁNÍ: PSYCHICKÝ VÝVOJ A SOCIALIZAČNÍ OBTÍŽE	39
1.4.1 Období prepuberty a puberty (rané dospívání)	41
1.4.2 Charakteristika období puberty	45
1.4.3 Období adolescence	50
1.4.4 Poruchy chování v době dospívání	55
1.4.5 Přehled poruch chování v dospívání	60
1.5 ZÁVĚREM PODKAPITOLY	67
1.6 POUŽITÁ LITERATURA	68
2 OSOBNOST UČITELE	71
2.1 ROLE UČITELE A POŽADAVKY NA JEHO OSOBNOST	71
2.1.1 Vymezení pojmu učitel, jeho funkce a úloha	71
2.1.2 Profesní požadavky a kompetence učitele	73
2.1.3 Úspěšný učitel a požadované vlastnosti	76
2.2 AUTORITA UČITELE	80
2.2.1 Vymezení pojmu „autorita“	80
2.2.2 Podmíněnost autority učitele	83
2.3 SOCIÁLNÍ DOVEDNOSTI UČITELE	85
2.3.1 Dovednosti sociální percepce a poznávání	85
2.3.2 Dovednosti sociální interakce	87
2.3.3 Komunikační dovednosti	89
2.3.4 Výběr potřebných sociálních dovedností	91
2.4 SCHOPNOST SEBEREFLEXE	91
2.5 KLIMA ŠKOLY A UČITELSKÉHO SBORU	96
2.5.1 Klima školy	96
2.5.2 Klima učitelského sboru	99
2.6 PROFESNÍ ZÁTĚŽ UČITELE A SYNDROM VYHOŘENÍ	102
2.6.1 Zdroje profesní zátěže učitele	102
2.6.2 Syndrom vyhoření	104
2.6.3 Rizikové a protektivní faktory syndromu vyhoření	105
2.6.4 Možnosti prevence syndromu vyhoření	106
2.7 POUŽITÁ LITERATURA	108

3	TŘÍDNÍ UČITEL	113
3.1	LEGISLATIVNÍ VYMEZENÍ POZICE TŘÍDNÍHO UČITELE	113
3.2	KOMPETENCE A ROLE TŘÍDNÍHO UČITELE	116
3.3	KLIMA TŘÍDY	118
3.3.1	Školní třída	119
3.3.2	Klima třídy	122
3.3.3	Orientační zjišťování třídního klimatu	123
3.4	VÝZNAM KLIMATU PRO ŽIVOT TŘÍDY	125
3.5	TŘÍDNÍ UČITEL A TŘÍDNÍ KLIMA	126
3.6	RIZIKOVÍ JEDINCI VE TŘÍDĚ	130
3.7	VZTAH TŘÍDNÍ UČITEL – ŽÁK	136
3.8	KOMUNIKACE VE TŘÍDĚ	138
3.8.1	Podpora komunikace ve třídě	139
3.8.2	Třídnické hodiny	140
3.9	VZTAHY MEZI ŽÁKY VE TŘÍDĚ	141
3.9.1	Metody zjišťování vztahů	141
3.10	VZTAH TŘÍDNÍ UČITEL - RODIČE	142
3.10.1	Třídní schůzky	146
3.10.2	Nespokojený rodič	148
3.10.3	Vedení individuálního rozhovoru s rodiči	150
3.11	ZÁVĚREČNÉ SHRNUÍ KAPITOLY	151
3.12	LITERATURA	151
4	VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	154
4.1	VÝZKUMNÝ CÍL	154
4.2	POPIS VÝZKUMNÉHO SOUBORU VZORKU	154
4.3	POPIS VÝZKUMNÉ METODY	156
4.4	SBĚR DAT	157
4.5	VYHODNOCENÍ A INTERPRETACE ZÍSKANÝCH DAT	158
4.5.1	Výsledky faktorové analýzy s rotací Varimax: F1 Preventivní aktivita	160
4.5.2	Výsledky faktorové analýzy: F2 Potíže s autoritou a kázní	162
4.5.3	Výsledky faktorové analýzy: F3 Efektivní výchovné a preventivní působení	163
4.5.4	Výsledky faktorové analýzy: F4 Nedostatečné znalosti o efektivních preventivních a výchovných postupech	165
4.6	VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ Z HLEDISKA VÝZKUMNÉHO CÍLE	167
4.7	ZÁVĚREČNÁ SHRNUÍ	173
5	ZÁVĚR	176
	SUMMARY	178
	VĚCNÝ REJSTŘÍK	179
	LITERATURA	180